

A tudományos élet magyar fiai

1932 június 2-án halt meg Fejérváry Géza Gyula zoológus (szül. 1894-ben), a pécsi egyetem tanára. Fő működési területe a hullók és a kétélűek, az őslénytan és a származástan volt. Első értekezése 15 éves korában jelent meg, 1913-ban cikket írt a Természettudományi Közlönyben „A modern biológia alapproblémái és az élettudományi módszer alkalmazása” címmel, amelyben szembeszállt a transzcendentális világnézettel. „Az emberre nézve — írta Fejérváry — ugyanazok a törvények érvényesek, mint más hozzá hasonló felépítésű és vele rokon eredetű állati szervezetekre, s így ugyanazokat a fejlődéstani tényezőket kell nála is szem előtt tartanunk, mint amelyeket az állatcsoportra vonatkozólag megismertünk. Az ember e tekintetben nem kiváltságos teremtmény, hanem csak nagyon messzemenően specializálódott és differenciálódott, ennél fogva nehezen elemezhető lény koronája a leszármazás törzsfájának. Ez a tudományos, a bebizonyosodott igazság, s ezzel természetesen számot kell vetniük a különféle transzcendentális világnézeteknek.” A materialista élettan melletti állásfoglalás abban az időben bátor kiállítás volt.

A bölcs pásztor és a gyáva kán

Üzbég mese

Élt egyszer Szamarkandban egy dolyfős, kegyetlen kán, aki szüntelen sanyargatta népét. Egyszer aztán megbetegedett és halálfelemében arra gondolt: mi lesz, ha alattvalói átka beteljesedik rajta? Összehívta hát országga bölcsseit, s közülük kért tanácsot. De még a legbölcsőbb sem tudott tanáccsal szolgálni. Egyszer csak feltűnt a bölcsök között egy fiatal pásztorlegény és kijelentette, hogy ő bizony tud tanáccsal szolgálni. Az ajtónállók ki akarták kergetni a legényt, de a kán így szólt:

— No, mi a tanácsod, te hetyke fickó?

— Hatalmas kán, ne kérdezz semmit, csak engedd meg, hogy ma estig szabad belátásom szerint cselekedjem, s meglátod, néped hosszú életet kíván majd neked!

— Erre kíváncsi vagyok! — jelentette ki a

kán —, tégy ma estig belátásod szerint! De ha becsapsz, még ma éjjel fejedet vétetem!

A pásztor mélyen meghajolt, aztán futva igyekezett a városból egyenesen a mezőre. Ott legelészt a kán legszebb juhnyájára. Maga előtt terelve a juhokat, visszatért a városba és a piac téren elkialtotta magát:

— Gyertek ide, szegény emberek! Válaszokat magatoknak juthot a kán nyájából. Az árárt csak akkor kell megfizetni nekem, ha a kán meghalt!

Lett nagy láрма, tolongás és pillanatok alatt minden juh gazdára talált. De a testőrök megragadták a pásztorlegényt, vitték egyenesen a kán elé és bepanaszolták gaztette miatt.

— Hogy merészelted szétosztani a nyájamat? — förmedt a kán a legényre —, ezért halálal lakolsz!

— Oh, hatalmas kán, ezt azért tettem, hogy a sok szegény ember minél hosszabb életet kívánjon neked! — felelte a pásztor.

— Igazad van — felelte homlokát ráncolva a kán —, de mégis elraboltad a nyájam, s ezért meg kell halnod!

— Ennek sincs sok értelme — ingatta fejét a pásztor —, hiszen a szegények nekem tartoznak megfizetni a bárány árárt. Ha meghalok, nincs akinek fizessenek, s nem törődnek velem, meddig élsz, hatalmas, bölcs uralkodónk!

— Megint igazad van! — bólintott a kán —, meghagyom az életedet, de azért pusztulj a szemem előtt, többet ne lássalak!

A legény vígan füttyörészve elhagyta a palotát és örömmel gondolt arra, hogy hány szegény embert tett boldoggá a gonosz kán ostobasága révén.

Örök visszatérés

Francia film

Az ódon ősi kastély uralja a vidéket. Főúri kényelemmel berendezett termek, a kastély tulajdonosa, a család legidősebb férfitagja, Marc bácsi lakja, aki bár már nem egészen fiatal, de még most is jómegjelenésű férfi. Unokaöccse, Patrice, atyjaként tiszteli. Itt él még szegény rokonként Patrice nagynénje férjével és agyonkényeztetett fiacskáikkal, Axhillel, akit a természet szeszélye 24 éve ellenére, nem engedett nagyobbra nőni, mint egy 6-8 éves gyerek. Patricet nagyon gyűlöli, s azon fáradozik, hol szerezhet kellemetlenséget neki. Emiatt mindennapok a viták a családban.

Egy ilyen vita után Patrice vállalkozik arra, hogy megnősíti nagybátyját. Így kerül az ősi falak közé a szép, bánatosszemű Nathalia. Szülei tengerben lették halálukat és egy vajákosság nevelte. Menyasszonya volt egy részeges embernek, aki elől Patrice megszöktette. — Nevelőanyja búcsúzáskor egy üvegcskét ad Nathaliának, s tanácsolja, hogy férjével együtt iganak belőle, s örökké szeretni fogják egymást. A lány először azt hiszi, hogy Patrice maga részére keres feleséget, de Patrice megmondja hogy nagybátyjával fog házasságot kötni.

Egy nap Marc hosszabb időre a városba megy, titokban azonban visszatér és ott találja Patricet Nathalia szobájában. Öccsének azonnal el kell hagynia a kastélyt, Nathaliát pedig visszaküldi a szigetre.

A szerelmesek azonban megszöknek a hegyek közé, ahol boldogan élnek. De Nathalia megbetegszik, orvosra van szüksége. Míg Patrice a faluban jár, Marc visszaviszi feleségét a kastélyba.

Patrice keserűen veszi tudomásul, hogy szerelmese elhagyta. Barátjához megy, ahol állást és szállást kap. Barátja húga feketehajú, beleszeret Patriceba.

Patrice barátjával a kastély kertjébe megy, a régi fütttyjellel hívja szerelmét. Nem tudja, hogy Nathalia súlyos beteg, s hogy átköltözött a kastély másik felébe. Csak Axhille hallja meg a hívó szót, s fegyvert fog Patricera. A két barát alig tud megmenekülni a kastélyból. A sebesültet a szigetre viszi, ahol húga vár rájuk. Halála előtt arra kéri Patrice barátját, menjen el a kastélyba, s hívja el az asszonyt, mert megegyeszen látni szeretné.

A fekete lány virraszt Patrice mellett. Egyre kérdi Patrice a lányt, látja-e a csónakot, s látja-e benne a szőke Nathaliát. A lány azt mondja, hogy látja a csónakot, de Nathaliát nem látja. Patrice szemei örökre lezáródnak. Hazudtam! — kiált kétségbeesve a lány, de a férfi már nem mozdul. Csendesen nyílik az ajtó s Nathalia lép be Letérdel szerelmese mellé s utolsó csókot lehel a drága ajakra, s mellé fekszik, hogy a halál karjaiban mindörökké egymásé legyenek.

Örök visszatérés című filmet a Szabadság Kultúrotthon november 13-20-ig játssza.

Asszonyoknak

Néhány jó tanács asszonyoknak

Tojáshab felverése

Könnyebben felverhetjük a habot, ha a tojásokat egy órával előbb jégre, vagy hideg vízbe állítjuk.

Szétfőtt burgonya

A lisztes burgonya némelykor olyan gyöngö, hogy bárhogyan vigyázzunk is reá, teljesen szétfő, úgyhogy nem lehet karikára, vagy kockára vágni. Ez ellen úgy védekezünk, hogy amikor hejában főzzük — sőt, amikor pedig hámozva — kevés ecetet teszünk a vízbe.

Meleg kalács és kenyé felvágása

A kalácsot lehetőleg ne vágjuk föl, amíg meleg. De, ha mégis szükséges volna, a kést mártjuk forró vízbe, vagy tüzesítsük meg, gyorsan töröljük le és így vágjuk fel a meleg kalácsot. Ugyanígy vágthatjuk fel a puha kenyert és a kelt tésztákat.

A tejszint tojáshabbal lehet pótolni

tortáknál és krémeknél. Az arány a következő: 4 tojásfehérjét kemény habbá verünk, 15 deka finom porcukorral és megfelelő ízzel (vanília, eper, kávé, kakaó, dió, mandula stb.). Könnyen elkeverjük: ez az anyag kb. 4-5 deci tejszínnek felel meg.

Szárnyast könnyebben megkoppaszthatunk

ha előbb 2 percre forró vízbe mártjuk, amelybe egy evőkanál szódát tettünk.

Konzervdobozokat könnyebben kinyitunk

ha néhány pillanatra forró vasat teszünk a doboz tetejére.

Száraz diót felfrissíthetünk

ha fővízbe tesszük, amelybe a dió mennyiségéhez mérten, egy-két marék konyhasót dobunk. Fél napig hagyjuk a vízben.

A száraz bőr ápolása

Este: Lemosó krémmel, vagy növényi olajjal az arcot gyégeden átkenjük, néhányszor átsimítjuk, majd kis darab vattát, vagy puha vászonruhát hideg vízbe mártunk, utána majdnem szárazra kinyomjuk és ezzel töröljük le az arcra kent letisztító krémet vagy olajat. Miután bőrünket így megszű-

títottuk, száraz puha ruhával, vattával megegyeszer áttöröljük, bekenjük valamilyen jól felszívó bőrtápláló éjszakai zsíros (lanolin) krémmel és ujjaink segítségével körös mozgást végezve, bőrt gyégeden dörzsölgetve (két-három perc) meggyorsítjuk a krém felszívását.

Reggel: Amíg a bőrünk érzékenységet el nem veszítette, még a reggeli bőrtisztítás azonos estivel. Tehát minden viz kerül. Ha azonban mégis hiányzik a bőr való mosakodás utáni frissesség, sajnáljunk egy kis fáradságot és következőképpen frissítsuk fel arcunkat: a már előzőleg krémmel olajjal bekenett arcra borítsunk vászonruhát, vagy frottír borogathat, melyet előzőleg hideg vízbe mártottunk, s majdnem szárazra csúsztuk — ha módunkban áll — kis rábat jeget kezünkbe véve, dörzsöljük át az arcot kétszer-háromszor egy perc szünettel. A jéggel való dörzsölés nem tarthat tovább fél percnél, ennél hosszabb ideig a jégkezelést ajánlatos. A jégkezelést (nyáron) pont a kétszer is megismételhetjük. Igen jó eredményt érhetünk el a száraz, vészes, tágpórusú bőröknel.

Ha bőrünk száraz, de vízre nem érzékeny, reggel ajánlatos a bőr való mosakodás szappan nélkül, minden esetben állott vízzel, melyet hideg víz ismét vörössé, érdessé a bőrt. Ha száraz bőrünk szemérmást javult, megpróbálhatjuk elkészített szappannal való mosakodást is. Ez csak kétnaponként lanolin- vagy vaszappannal — ha nem tapasztalunk semmi visszaesést, áttérhetünk a napi langyos vízzel, szappannal való mosakodásra. Mosás után azonnal szárazra töröljük és fél órával krémmel bekenjük. Pár perccel szívódás után a bőrt puha vászonruával áttöröljük és tiszta vattával segítségével átpúderozzuk, illetve tisztítjuk.

H. G. kozmet.

A Lottó nyerőszámai
14, 19, 27, 37, 5

Késő őszre

Újvonalú kabát és kalap a téli divat újdonságaiból.

Akikről keveset beszélünk:

A MOZIGÉPÉSZ

„Hallod-e Rozika te Gyertünk a moziba be...” E közismert és nagy népszerűségnek örvendő dal patthozs ritmusára gondoltam, amint a mozi elé értem. — Hát gyereim, nézzük meg, mit játszanak — szóltam, társaság hiányában magamhoz. „Gyilkosság a Dante utcában” c. színes szovjet filmet. Sötétség borul a teremre, kezdődik az előadás. Minden hely gazdára talált. Nagy az öröm, mert magyar szót hallunk: szinkronizált a film.

Recseg a hangszóró. Si-pol is, homályossá válik a kép, de csak egy pár pillanatig, s már nem zavart semmi mellékkörülmény az előadás menetét.

Nagyon kevesen gondolnak (vagy talán senki) arra az emberre, aki kijavította a hibát, nagyobb fényt adott a képnek és aki éberem vigyáz, nehogy valami kibékítse az embereket önfeledt szórakozásukból.

A következő előadás alatt felmentem a gépházba. Megismerkedtem Kar-

dos Lajos mozigépésszel. A helyiségben a legnagyobb rend, a különböző erősítőkön, vetítőkön látszik a gondos ápolás. Kardos bácsi a „normál” gép mellett ül, és figyeli a filmet, érzékeny mozdulattal igazít valamit, aztán megint figyel. Eszembe ötlött: vajon nem ünhatja annyiszor végignézni a filmet? Előadás után ez is az első kérdésem.

— Ha jó a film, akkor bizony nem üöm meg, akárhányszor is játszom — válaszolja.

— Hát ez jó film?

— Nagyon jó, kérem. Különösen mert színes. A közönség is szívesebben nézi a színes filmeket, még akkor is, ha nem olyan jó. Ha jó, akkor meg dupla élvezet — mondja meggyőződéssel a 61 éves „mester”.

Beszélgés közben lassan feltárol a múlt. Elvezetett hallgatam beszédét. Mesél, amikor még csak mozgás volt, hang nélkül. Később a hangot lemezzre vették, de előfordult, hogy kévsé indították a gramo-

font, a színész már (ha úgy hozta az esemény) rég halott volt, de még mindig beszélt.

Kardos bácsi járt Németországban is 1924-ben. (Mozigépet szereltek.) Dolgozott Budapesten, a Rákóczi úti Sportkavéházban. (Akkoriban kavéházakban vetítettek reggeltől estig, óriási érdeklődés mellett.) 1927-30-ig szülőfalujába jött — Nadasdladányba — és itt folytatta munkáját. Jártak Ósibe, Csórra vetíteni.

1930-33-ig ismét Budapestre, az Uránia mozinál dolgozott. Utána hazajött és egy időre szakított a filmmel — gépkecsivező lett.

1945 szeptemberében ismét mint mozigépész folytatta szeretett szakmáját Várpalotán, s azóta itt is van. Nagyon sokan ismerik és szeretik.

Kérdezik is tőle nap nap után:

— Lajos bácsi! Milyen a film?

— Jó!

— Azt mondják, hogy nem j

Erre Kardos bácsi feleli, célozva az izé különbözőségére:

— Az ujjaim sem egyformák.

Még megkértem, monja el, melyek azok a filmek, amik a legjobbak voltak. Kicsit gondolkodik és aztán sorol: „Meseautó”, „Megfagyott gyermek”, „Hindu sírlel”, „Kővirág”, „Kővirág”, Gyöngyvirágtól lom hullásig”, „Királylány feleségem”.

Már későre jár. In-lunk. Velünk tart Miklós Sándor is, a segédgépész Kardos bácsi legkedves tanítványa. Jól megismerjük egymással, a 41 év korlönbség ellenére.

Szital az őszi eső, sőt ten hallgat a Vár, az eső fáltra torz képeket vetít a lámpák fénye. Mielőtt búcsúznánk, Kardos bácsi kijelenti: Nem akarok még nyugdíjba menni mert nekem ez a munka életet jeienti. Nagyon szeretném, ha mielőbb új kultúrotthonban vetíhetnék.

Jó szeren

Egymás után t ajtón: fiúk, lány talában a leányok elkísérik.

A teremben k tánc. A színpad zenekar húzza, f alávalót Hegyi vel.

A „kísérők” a lán helyezkedne unatkozónak. Be egyik „mama” Mennyi csinos! pirult arccal, c táncolnak nem partnereikkel.

halk zsongás ott kis zugban. A l dett. A mellette készségesen tá sokat ismer a Érdekes jelenet szemem előtt: e gény és menyas pésre tölünk tár gen fiú, lekérte völegény int a rátjának és má az idegent.

Egy barna fiú kabátban, kétes féretaposott c délcegen kihúzv nos, jólöltözött gény leány”, g bol a „kopott b az arcán. Látá fiút, az egyik Böven telne r de inkább elis pes elmenni íg rencsére, ilyer alakot nem tal leány is, ki tud dott utoljára, ílyent), a haja Tangó követl tem. Sokan ne nem szexuális v (Távol áll töl csöszvi mioltba úgy gondolom, ság elé való a Régi szokás, berek szíveseb ve le azt a le Helyes, jótánc anyjuk szokr egész este, a f